

JABUKA GRANATA

ARETÉ
ІЗДАВАЊА БУКА

Naslov originala
Ingelin Røssland
HANDGRANATEPLE

Edicija
Skok iz kože

Za izdavača
Nina Gugleta

Glavni i odgovorni urednik
Nina Gugleta

Izvršni urednik
Ana Jovanović

Lektura
Jelena Janković

Korektura
Aleksandra Dunderski

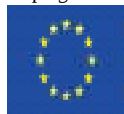
Dizajn korica
Dragana Nikolić

Štamparija
Fuk, Beograd

Tiraž
1200 primeraka

Izdavač
Areté, Beograd, 2022

Copyright © Det Norske Samlaget 2006
Copyright za srpsko izdanje © Arete

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

JABUKA GRANATA

Ingelin Resland

prevod sa norveškog
Radoš Kosović

www.arete.rs

Sve je pljusnulo po meni. Osećam toplu tečnost na koži vrata, ali veći deo se sliva niz rukav moje teksas jakne. Šta je jela da joj bljuvotina bude toliko crvena? Sedim i ne mogu da se pomerim.

– Jebote, šta to radiš?

To Arild viče, stvarno je zauriao „jebote“, on koji nikad ne psuje.

– Mnogo mi je žao – odgovara devojka glasom promuklim od povraćanja. Osećam da pokušava da me obriše.

– Jebote!

Arild je ponovo opsovao. Odguruje devojku. Drugi, stariji tip prilazi i hvata je. Sigurno joj je dečko, u svakom slučaju je miluje po kosi. Govori joj nešto na uvo. Ona se tromo okreće u njegovom zagrljaju i onda se ljube. Ljube se iako je upravo povratila.

– Anja, da li si dobro? Daj da ti pomognem.

Arild mi pruža ruku, ali ja i dalje ne mogu da se maknem. Bljuvotina na mom vratu se ohladila. To situaciju čini malo podnošljivijom. Arild me hvata za ruku koja nije pokrivena bljuvotinom i podiže me sa klupe.

– Hajde da skineš to.

– Uh.

Više od toga ne uspevam da izgovorim. Plašim se da ću zaplakati. A ujedno su mi oči toliko suve da me peckaju. Mislim da neko vreme nisam trepnula. Sad zatvaram oči. To mi prija, ali sa zatvorenim očima prvi put jasno osećam smrad bljuvotine. Stojim krutih ruku, kao lutka, dok mi Arild skida jaknu.

U ve-ceu i ja povraćam. Nema papira, nema sapuna, samo hladne vode. Dvaput proveravam da li su vrata zaključana i onda skidam majicu. Perem je hladnom vodom, ne celu, samo tamo gde ima bljuvotine. Posle ću ponovo morati da je navučem.

– Je l' ti spavaš unutra?

Neko lupa na vrata. Stomak mi se prevrće od tog zvuka. Umesto odgovora zavrćem slavinu i ćutim kao zalivena.

– Ej?

I dalje ne odgovaram. Stojim leđima naslonjena na vrata i posle izvesnog vremena osoba koju je poteralo odlazi. Onda ponovo odvrćem slavinu i perem vrat. Ispiram konjski rep pod mlazom i cedim ga. Ne gledam se u ogledalu. Navlačim majicu. Hladno mi je na koži tamo gde je materijal mokar.

– Tata će ć nas odvesti kući.

Arild je našao plastičnu kesu za moju jaknu. On je jedan od onih što iznenada sve srede kad to niko ne očekuje. I njegov otac je tu, pojavio se isto tako, niotkuda.

Ta njegova sposobnost da se odjednom stvori sigurno mu pomaže na poslu. Arildov otac je policajac.

– Samo da nađem mamu i tatu – kažem.

– Čekamo te u kolima.

Berge me lako hvata za rame svojom policijskom rukom i upućuje mi osmeh koji poručuje da ima i gorih stvari.

Dole ispred magacina na pristaništu postavljen je drveni podijum za ples i okolo su stolovi. Skroz na obodu je sto za kojim smo Arild i ja sedeli. Sada je prazan. Nalet vetra mi do nosa podiže smrad bljuvotine sa majice. Pripada mi muka i ujedno osećam da mi postaje hladno. Avgust je i večeri su već svežije. Nemam volje da se probijam kroz gužvu do podijuma, ali znam da ću tamo naći mamu. Nasred podijuma, među silnim ljudima. Duboko udišem i onda se uvlačim među brojna veseljem opuštena tela koja isparavaju. Među tela koja ne osećaju prohladni dah avgusta, koja su samo

srećna i opijena. Vidim raznežena lica, vidim da su tela bliža nego obično. Sada se svi grle i tapšu po ramenima. Neki od odraslih se drže za ruke iako su već hiljadu godina u braku. Niko ne obraća pažnju na mene dok se provlačim ka podijumu za ples.

Eto je, skroz pred binom crvena haljina joj se uvija oko nogu. Kosa leti oko nje, udara tipa s kojim pleše u lice. On se samo smeje i još brže je okreće. Iako je podijum pun ljudi, ponašaju se kao da su jedini par. Sada je podiže uvis, kao lutku. Kao džinovsku Barbiku. Njena stopala sleću u usporenom snimku, sve je kontrolisano i stabilno. Pesma je gotova i mladić s kojim mama pleše savija je unazad, njena kosa briše podijum. Tražim tatu među licima plesača. Nema ga nigde. Onda vidim da mama silazi sa podijuma.

– Mama?

– Mogu li dobiti i sledeći ples?

– Ne, treba mi pauza, ali možeš da mi kupiš pivo.

Mama se osmehuje mladiću koji odmah nestaje u gomili.

– Mama?

Dodirujem joj ruku.

– Šta je?

– Mama, ja idem kući.

– Već?

– Da, odvešće me Arildov otac.

– Evo piva.

Mladić se vratio sa dve plastične čaše.

– Hvala. Baš lepo od tebe.

– Idem ja.

– Au, baš sam neljubazan, trebalo je da uzmem pivo i za tvoju drugaricu.

Mladić me gleda i pruža mi svoje pivo.

– Ovaj, ne hvala, ja sam baš...

Mama se smeje i hvata mladića za ruku.

– Vidiš kako mi je ćerka trezvena. Ne puši i ne pije. Da si video mene u njenim godinama. Ponekad brinem za nju.

Osećam da crvenim, obaram glavu i gledam u asfalt. Ponovo mrmljam da treba da krenem. Poslednje što čujem je mamin smeh dok izvija telo ka podijumu za ples i svekolikim pogledima. Razočarala sam mamu, dala sam joj razlog da se zabrine na igranki. Upropastila sam joj raspoloženje. Njoj, koja samo želi da pleše, smeje se i zaboravi svakodnevicu.

Niko me ne primećuje. Niko se ne pomera da me propusti dok se udaljavam od podijuma. Stalno moram da obilazim grupice ljudi koji časkaju i motrim na saobraćaj koji mi dolazi u susret. Moram da pazim na plastične čaše u neopreznim rukama.

– Smrzavaš se, Anja. Evo, daću ti jaknu da se ogrneš.

Berge skida svoju policijsku jaknu koja je puna topline njegovog tela i koja miriše na tatu. Baš čudno, možda postoji univerzalan miris tate, nekakav afteršejv koji svi kupuju kad postanu očevi. Berge mi otvara vrata automobila, uvlačim se na zadnje sedište. Jakna je tako topla i ugodna, zaspala bih u toj jakni-kućici. Volela bih da nestanem i više ne mislim na tu glupu igranku. Arild se okreće na sedištu i gleda me.

– Kako neko može toliko da se napije da povraća po drugima!

– To nažalost nije najgora stvar koja ljudima pada na pamet kad se napiju. Dobro je što makar ne moram da brinem za vas dvoje. Kako ide, Anja?

Berge baca pogled preko ramena.

– Dobro. Hvala što si mi dao jaknu.

– Hoćeš li sutra sa mnom na pecanje? – pita Arild.

– Moram da prodajem voće.

– A popodne?

– Možda.

Okrećem se i gledam kroz prozor. Ne želim da razgovaram. Arild je uvek tako vedar i stalno radi nešto. Svake nedelje peca, planinari ili vozi bicikl. A kad smo bili mlađi pravili smo kolibice, sigurno smo ih napravili dovoljno za čitavo naselje. Kao da ga uopšte ne dotiče to što svi ostali misle da

smo bezveze i ne pozivaju nas ni na šta. Nije ni pogledao sva ta meka i vesela tela na igranki večeras. Arild je samo bio tu, pio je svoj sok u najvećem spokoju i sigurno razmišljao o silnoj ribi koju će upecati sutradan. U svakom slučaju je pričao o tome, promenio je udice na parangalu i jedva je čekao da ga isproba, da ulovi mnogo ribe.

– Sama si došla?

Baba ustaje sa sofe dok skuplja svoj ručni rad. Ušivala je perlice na jelek hardangerske nošnje.

– Dovezao me je Arildov tata.

– Gde su ti roditelji?

– Igranka još traje.

– Da, takva ti je majka, neće da se vrati u pristojno vreme.

– Skoro niko još nije otišao. Da li je Danijel bio dobar?

– Sad spava.

Pratim babu u predsoblje. Ona uvlači stopala u klompe, ogrće se zagasito ružičastim džemperom i izlazi u noć. Kuća joj je samo nekoliko stotina metara dalje.

– Hoćeš li svratiti sutra?

– Ne znam, treba da prodajem voće.

– Svрати kod svoje stare babe nekad, volela bih da vidim kako napreduje pojas na kojem radiš.

– Tek sam počela.

– Dobro, dobro. Laku noć.

– Laku noć.

– Samo sam igrala, moram nešto da radim. Kad se ti samo nalivaš.

Vrata kupatila treskaju. Čujem tatin glas koji brunda odgovor, ali ne razaznajem reči. Tata glasno odlazi u spavaću sobu. Čujem da žustro sklanja jorgan u stranu. Mamini zvuci u kupatilu su takođe ljutiti. Izlazi iz kupatila, čak i svetlo gasi na oštar način. Onda odlazi u spavaću sobu. Telo mi je napeto dok osluškujem.

– Možeš makar da opereš zube.

Zvuk jorgana koji se sklanja. Teške pete na podu.

Čuje se oprezno kucanje na mojim vratima i Danijelova čupava glava proviruje.

– Svađaju se, Anja.

– Ne, družе, ne svađaju se.

– Mogu li da spavam kod tebe?

Podižem jorgan i Danijel uskače u krevet.

– Toštejnovi roditelji su se razveli.

– Tiho, Danije!e, probaj da spavaš.

Milujem svog brata po kosi, dok sve vreme slušam mamine i tatine zvuke iz spavaće sobe. Danijel mirno diše, osećam da mu je vrat topao i vlažan.

Ulazna vrata se otvaraju. Pažljivo, da ne bih probudila Danijela, prilazim prozoru da pogledam. Mama trči kroz jabučnjak, samo u spavaćici i čizmama. Da li će kiša? Žmirim ka fjordu. Da, izgleda da se kiša lagano približava, ali zašto je mama otrčala među jabuke? Trešnje treba da spašavamo. Hoću da se okrenem i obučem, ali nešto me zadržava pred prozorom. Bogdan, naš najamnik Poljak, juri niz stepenice sa tavana garaže. Nosi kratak suškav šorts, i dok juri zakopčava košulju jednom rukom. I on nestaje među stablima jabuka. Vidim da je kiša sve bliža. Cela kuća je tiha, izuzev tatinog dalekog hrkanja koje prolazi ispod vrata. Nije budan. Možda ne zna da kiša dolazi? Krkhka ljuska trešanja će popucati na pljusk. Odlazim do njihovih vrata da pokucam, ali onda se okrećem i vraćam u svoju sobu. Zatvaram vrata za sobom i sedam na krevet. Gledam čuperak koji viri ispod jorgana. Siroti mali Danijel. Daleko u fjordu čujem tihu grmljavinu. Tata će se sâm probuditi. Munja seva, pridržem se u krevetu i gledam kroz prozor. Ponovo seva, vidim da Bogdan odvlači mamu nekud. Blesak broj tri:

– Cerade!

Tata se probudio. Bogdan i mama se puštaju i jure na različite strane. Pokrivam se jorganom i čvrsto zatvaram oči.

– Cerade! Anja, budi se!

Tata me drmusa. Dah mu se oseća na duvan i alkohol.

– Evo, dolazim, samo nemoj da budiš Danijela. Nije mogao da zaspi.

Tata je već izleteo iz sobe. Oprezno ustajem, dobro pokrивam Danijela. Liči na malu životinju koja leži u jazbini. Uzimam svoju radnu odeću iz ormara i izlazim u hodnik da se presvučem.

Nije preterano teško da se drveće pokrije ceradama, tata bi to sigurno mogao sam ili sa nekim od Poljaka. Ali to je njegova fiks-ideja, svi moraju napolje da spašavaju prinos. Čak je i baba na nogama, to joj je još u krvi. Odgovornost za prinos. Meni se to dopada, zajedništvo u radu. Baba koja šefuje, tata koji sa strogim izrazom lica povlači užad i razvlači cerade preko drveća, mama koja se smeje tatinoj ozbiljnosti. Mama koja... Pokušavam da čujem njen smeh. Ove noći ga nema, ali iako je ne čujem, makar mogu da je vidim. Muči se sa čvorom jednog užeta. Pokreti su joj kruti i nagli, pomišljam da tako neće uspeti da razveže čvor. Za to su potrebni gipki prsti i strpljenje. I Bogdan je to primetio. Blago joj odzima užu i razvezuje čvor. Mama odlazi ne pogledavši ga, prilazi tati da mu pomogne sa navlačenjem cerada preko jednog niza drveća. Iako je tata snažan i sve to može sam.

Zvuk plača nas sve navodi da se okrenemo u istom smeru. Danijel dotrčava između drveća.

– Zašto ste me ostavili?

Ne znam nikog ko može da se rastuži toliko kao Danijel. Mnogo je sitan za svoje godine, mršav je i osetljiv. Puštam sve što mi je u rukama i odlazim da ga podignem u naručje.

– Nismo daleko otišli, druže.

– Ali ostavili ste me!

Danijel se iskobeljava iz mojih ruku, hoće da bude veliki dečak iako su mu oči pune suza.

– Ostavili ste me.

– Hajde, Danijele, idemo kući.

Mama nam prilazi. Hoće da obriše Danijelovo lice rukavom, ali on izmiče glavu, briše se svojim rukavom i glasno šmrče.

– Hajde, mali moj.

– Nisam mali.

Mama i Danijel odlaze između drveća držeći se za ruke. Njihove korake zaglušuje pljuštanje po ceradama.

– Razmazili ste tog dečaka – kaže baba i duva nos u vezenu maramicu.

Baca brz pogled na sluz pre nego što savija maramicu i stavlja je u rukav džempera.

– Idem ja sad kući, ostalo valjda možete sami.

Baba stavlja ruke na leđa kao klizačica i prebacuje težinu unapred da bi se lakše popela strmom uzbrdicom.

Bogato postavljen sto i dozvola da stavim šta god hoću na hleb uvek su vrhunac spasavanja trešnji. Ovog puta mi je teško da se usredsredim na krišku hleba sa paštetom, šunkom, kiselim krastavcem i majonezom. Neprekidno motrim na mamu i tatu. Tata se ponaša normalno, napravio je parče sa džemom od malina i smeđim kozjim sirom. Mama praznih ruku šeta između kuhinjskog pulta i stola.

– Ma šta je bilo, ženetino? – kaže tata i pljeska je po zadnjici.

Kočim se od tog pljeska po maminoj zadnjici. Ne dišem. Ali onda se mamino lice ozaruje. Ozaruje se svim uobičajenim borama sreće i ona se smeje. Njen smeh prvo zaražava Danijela, a onda i tatu, kad ga poljubi u čelu. Tata povlači mamu u krilo i tek tada se smejem i ja.

– Ženetino – kikoće se Danijel i gurka me.

Oči mu sijaju. Toliko su smeđe, tamne kao čokoladni namaz kojim se umusavio po obrazu. Pružam ruku i brišem ga.

Topao je dan i ja pružam noge da bi ih sunce što više obasjalo. Na stolu su ostale samo još dve korpice sa trešnjama, ali ne moram da žurim kući. Ponela sam ručni rad, pomažem babi da dovrši pojas nošnje. Posao je prijatan i vreme neprimetno prolazi dok zašivam perlice na pojas, jednu po jednu. Pojas ima dva motiva koji se ponavljaju celom dužinom, ružu i krst. Baba vodi Zanatsku radionicu i jedna mušterija je tražila da joj se napravi pojas koji pristaje uz jelek iz devetnaestog veka. Takve narudžbine su uvek zabavne zato što moramo da smislimo i izradimo sasvim nov motiv. Ružu sam preuzela sa glavnog motiva na jeleku, samo sam je malo smanjila i pojednostavila, a krst sam sama dodala. U suštini je bilo sasvim prirodno da ga upotrebim u šari, pošto se isti krst javlja na mnogim pojasevima nošnji, samo sa malim varijacijama. Izvorni pojas je najverovatnije izgledao otprilike tako, ako je uopšte bilo izvornog pojasa. U prošlosti ljudi nisu toliko pazili da se pojas slaže sa jelekom. Tek su kasnije ljudi počeli da se ponašaju kao folklorna policija. Baba spada u one koji se protive tome. Nošnja nije uniforma, kaže ona često. Oni koji najmanje znaju uvek su najstroži i najkonzervativniji. Baba zna neverovatno mnogo, pa je zato uvek zanimljivo kod nje. Jedva čekam da joj pokažem šta sam uradila sa pojasom. Uskoro ću dovršiti prva dva motiva, pa će moći da zamisli završen pojas.

Automobil u kojem sedi porodica usporava, protežu vratove i gledaju korpice na stolu. Onda ponovo ubrzavaju. Možda bi hteli više korpica, ili im se više dopadaju tamnocrvene trešnje. Svima su draže tamnije.

Sledeći koji usporavaju ipak staju. U pitanju je kamping vozilo iz Nemačke. Žena pita da li može da plati evrima, i ja

odgovaram da ne može, ali da ću joj dati korpice upola cene ako plati krunama. Upola cene je magična formula. Probaju trešnje, kažu da su *wunderschön*, i dodaju *Norwegen ist so schön*. Ne zatvaraju usta. Ja se samo osmehujem, klimam i ubacujem pokoju englesku ili nemačku reč. Konačno se vraćaju u kola, i ja osećam da sam malo gladna. Zavaljujem se na kamping stolicu, zabacujem glavu unazad i dugo izdišem. Signal za poruku pišti na telefonu: „ZAVRŠAVAŠ LI USKORO? RUČAK ZA POLA SATA.” Mama nije naučila da koristi mala slova kad piše poruke. Zato uvek deluje kao da viče. Odgovaram da sam upravo završila i pitam da li može da dođe po mene. Onda se pakujem. Stavljam poklopac na plastičnu kutiju sa novcem, sakupljam gajbe i sklapam kamping sto i stolicu.

Mama dolazi u kombiju, pa samo treba da sve ubacim pozadi.

- Hoćeš ti da voziš?
- Ali nemamo „L” na kolima.
- Misliš da nedeljom ima kontrole?
- Ništa ja ne mislim, samo znam da je to protivzakonito.
- Ne budi toliko uštogljena, mila. Biće u redu.
- Dobro.

Sedam za volan. Nameštam sedište i retrovizore. Mama prevrće očima.

– Danas moramo u Odu da pogledamo garsonjeru, možda bi mogla da voziš i tada.

– Dobro, ali onda stvarno moramo...

– Dobro, napraviću „L” i zalepiću ga na prozor pozadi. Hajde, vozi sad.

Volim da vozim kola. Traktor vozim odavno, a sa kolima se čak lakše snalazim. Najviše volim velike automobile.

– Stvarno lepo voziš. Dozvolu ćeš dobiti kao od šale.

– Arilda će roditelji upisati u vozačku školu ako ne bude pušio i pio do osamnaeste.

– Aha.

Nastaje tišina. Mama očigledno nije shvatila nagoveštaj.

– Mogu li i ja?

Mama se okreće i gleda me.

– Šta?

– Mogu li i ja da upišem vožnju ako ne budem pušila i pila.

– Ti to ionako nećeš raditi.

– Otkud znaš? Možda sam se mnogo puta napila a da ti nemaš pojma.

– Ti si stalno sa Arildom, a vas dvoje ste jednako besprekorni.

Ne mogu da odgovorim, jer mama je u pravu. Samo nije tačno da smo oboje jednako besprekorni. Arild je besprekoran za nas oboje. Na pamet mi pada devojka koja je povratila po meni.

– Ali ići ćeš na vožnju. Tata i ja smo već pričali o tome.

U gradu prolazimo pored Lene i Mete. Mama primećuje da su veoma preplanule.

– Bile su na Jugu.

– Gde na Jugu?

– Otkud znam. Zar nije Jug svuda isti?

– Nemaš želju da otputuješ na Jug?

– Šta ću ja tamo?

– Da se sunčaš. Da flertuješ sa momcima.

– Prekini.

– Šta kažeš da ti i ja rezervišemo karte i odemo sutra?

Ostalo mi je još malo odmora.

– Ne lupaj! Uskoro će berba jabuka.

– Imamo Poljake.

– To bi bilo neodgovorno.

– Zašto ne možeš da budeš malo spontanija, mila?

Na Jug sa mamom? Ne dolazi u obzir. Sa mamom koja se smeje i blesavi i nalazi nove najbolje drugarice već u avionu. Sa mamom koja pokušava da me spoji sa vršnjakinjama. Sećam se prošlog puta kad je pokušala. Porodično smo otišli u

akva park. Čuvala sam Danijela u dečjem bazenu i bilo mi je sasvim lepo dok mama nije odlučila da treba da isprobam velike tobogane, *sa ostalima mojih godina*. Ja sam se pobunila i rekla da veliki tobogani nisu zanimljivi kad sam sama. Taj argument je naveo mamu da me odvuče do dve devojke koje su se došaptavale u podnožju jednog tobogana. Dok smo im prilazile znoj mi se slivao ispod pazuha. Osećala sam se kao smrdljivo govance. „Došle smo same, pa bi možda Anja mogla da vam se pridruži na toboganu? Mnogo je dosadno da se spušta sama.” Zurila sam pravo u svoje nožne prste, bili su potpuno beli i bez krvi, verovatno zato što mi se sva krv sakupila u glavi koja je u tom trenutku mogla da eksplodira. „Dobro, može”, rekla je jedna od devojaka, bila je iz istočne Norveške i delovala je veoma pozitivno. Njih dve su verovatno mislile da sam na neki način zaostala, pa sam se čitav sat pravila da sam gluva i nema. Nikada neću otputovati sa mamom na Jug. Gazim kočnicu i mama malo poleće unapred, pojas je zadržava.

– Jao.

– Izvini. Da se parkiram?

– Jesi li sigurna da možeš?

– Mogu da parkiram traktor sa prikolicom, ovo nije ništa.

Mama uzdiše i izlazi iz kombija. Sad sam je povredila, ali i ona povređuje mene. Najgore je što to verovatno ne primećuje. Hoće da mi pomogne, ali sve samo bude gore. Prebacujem u rikverc i ulazim u deo magacina koji koristimo kao garažu. Mamin telefon leži na kontrolnoj tabli, uzimam ga i stavljam u džep. Onda izlazim iz kombija. Bogdan silazi sa tavana, piše poruku.

– Nabavio si telefon?

On podiže pogled.

– Da, dugo sam u Norveškoj...

Bogdan se zaustavlja usred rečenice da bi dovršio poruku i poslao je. Onda mi objašnjava da mu je sa mobilnim telefonom lakše da održava kontakt sa porodicom u Poljskoj.

– Mogu da pišem bratu, da zna da je sve dobro.
 Telefon se oglašava.
 – Mislim da je moj.
 Uzimam telefon, ali nema poruke.
 – Sigurno je mamin.
 Jeste mamin, koverta na ekranu trepće i pokazuje da više
 nema mesta za poruke.

– Mogu ja da iznesem ostalo.

– Sigurno?

Bogdan klima i osmehuje se. Uzimam kutiju sa novcem i odlazim. Arild me dočekuje napolju. Zeza se sa Danijelom koji se glasno smeje. Pada mi na pamet da je trebalo da ga obavestim da danas neću moći na more sa njim.

– Jao, zaboravila sam da ti pošaljem poruku. Popodne treba da pogledamo jednu garsonjeru, pa ne mogu na pecanje.

– Iznajmljivaćeš garsonjeru?

– Da, jedna mamina drugarica živi blizu škole i ima garsonjeru za iznajmljivanje. Mama misli da je bolje da ne putujem svaki dan.

– Blago tebi! Ja neću živeti u garsonjeri.

Arild uzdiše i pesnicom udara biciklističku kacigu koja mu visi na upravljaču. Ne daju mu da vozi moped i znam da mrzi što još mora da gazi pedale.

– Nisam sigurna da će mi biti toliko divno tamo. Svi ostali će putovati, a ne poznajem nikog u gradu.

– Naravno da će ti biti kul da živiš u garsonjeri. Mogu li da pođem sa vama da i ja pogledam?

– Možeš ako hoćeš, ali prvo treba da jedemo.

– Sačekaću.

– Napolju, ili hoćeš da uđeš?

– Napolju. Imaš li novine ili tako nešto?

– Videću da li imamo „HF”.

Arild silazi sa bicikla i naslanja ga na zid magacina. Danijel me štipa za ruku i podrugljivo mi šapuće da mi je Arild dečko. Blago ga udaram po glavi. Moj brat se smeje i trči ka kući.

– A. i A., to su srca dva!

– Blago Anji što će živeti u garsonjeri.

Arild se naginje unapred na zadnjem sedištu i ćaska sa mamom. Drago mi je što je njima tako lako da održavaju razgovor u životu, zato ja ne moram da učestvujem. Gledam kroz prozor. Obraćam pažnju na voćnjake duž puta. Svi uglavnom gaje isto voće, ali je cena veća za pet kruna na poslednjim kilometrima pred gradom. Tamo gde fjord počinje da vijuga i gde se gubi među visokim planinama nalazi se grad sa svojom zatvorenim topionicom. Fabričke građevine su još tu i zauzimaju obe obale reke. Ta reka je nekada bila najbogatija lososom u celoj zemlji. Sada je mrtva koliko i topionica. Verovatno će uskoro i celi gradić umreti. Tako makar piše u novinama. Toliko glasno uzdišem da se mama okreće i gleda me.

– Uskoro stižemo, mila. Helena živi blizu škole. Biće veoma praktično, videćeš.

– Sigurno.

Garsonjeru čine dve sobe iznad garaže. Liči na garsonjeru koju mi imamo kod kuće na tavanu magacina. Ima prostora i veoma je jeftina. Helena bi volela da tu živi neko koga poznaje, pa nam je zato smanjila cenu. Garsonjera ima sve. Čak i slike na zidovima, sveće i stolnjake na stolu. Samo treba da se uselim.

– Nema jorgana, ali i njega možemo da nabavimo dok Anja ne dođe.

– Ne, jorgan će doneti sama. Ovo baš lepo izgleda. Stvarno imaš sreće, zar ne?

– Da – odgovaram gledajući u jedan od praktičnih ormar.

Ostali su veoma srećni. Mama je uzbuđena, opet misli da mi pomaže. Zamišlja da ću sad naći drugarice i početi da se bavim ženskim stvarima. Ja znam da se ništa neće desiti. Zato moram da se napregnem i glumim da sam zadovoljna, umem i ja da se pretvaram.

– Jesi li završila s tim ormarom?

– Jesam.

– Meni se najviše dopada to što postoji zasebna spavaća soba. Rekla sam Berntu kad je sređivao ovde gore da moramo napraviti spavaću sobu. Sećaš li se kako je bilo kad smo nas dve delile garsonjeru? Koliko je bilo glupo što smo morale da spavamo u dnevnoj.

– Da, ali sve je dobro prošlo. To su bila vremena.

Mama i Helena se kikoću. Malo mi je neprijatno zbog toga što se mama blesavi u Arildovom prisustvu. Ali čini se da mamino i Helenino glupiranje ne smeta Arildu, i da je on oduševljen garsonjerom koliko i one. Kad smo završili obilazak, Helena postavlja sto u bašti.

– Moći ćeš da sediš u bašti koliko hoćeš. Zaklonjena je pa možemo da se sunčamo a da nas susedi ne gledaju. Znaš, rekla sam Berntu: pusti živicu da izraste. Ali on je toliko pedantan, pa će jednog dana verovatno sve da upropasti.

Opet mi je drago što ostali toliko pričaju, pa ja slobodno mogu da ćutim. Arild ume da razgovara sa odraslima, ume i da ih nasmeje.

Usred jedenja vafli stiže toliko pominjani Bernt, i zalogaj mi smesta zastaje u grlu. Iznenada moje telo odbija da primi hranu. Drago mi je što dugo ništa nisam rekla. Jer sad ništa ne bih ni mogla da kažem.

– Pozdravi našu novu podstanarku – cvrkuće Helene.

– Hoću, vrlo rado, ali sad sam radio pa su mi ruke umazane uljem.

Barnt pokazuje ruke i onda odlazi u kuću.

– Hoćemo...

Usta su mi toliko suva da ništa više ne uspevam da izgovorim. Brzo pijem malo soka.

– Hoćemo li, ovaj... da krenemo uskoro?

Na putu do kuće u meni gori pitanje. U sebi isprobavam kako da ga postavim na lak i prirodan način. Ali što duže vozimo, sve je manje prirodno da ga postavim. Na kraju pita Arild:

– Zar Bernt nije mnogo mlađi od Helene?

Mama zabacuje glavu i smeje se.

– Ima dvadeset šest godina, da, našla je malo svežije parče posle razvoda.

Nervira me što mama tako govori.

– Tata ima samo četrdeset tri godine, zar to nije dovoljno mlado?

– Naravno da jeste, draga Anja. Samo hoću da kažem da je lepo što je Helena našla tako mladog i snažnog tipa ako je već morala da se razvede.

– Meni je to malo gadno.

– Sad zvučiš kao baba.

To poređenje sa babom nije kompliment. Mama ne može da podnese babu. Kao što ni baba ne može da podnese mamu.

– Koliko godina ima Bogdan?

– Oko trideset pet, čini mi se. Zašto pitaš?

Ne gleda me i odgovara mi isuviše vedrim glasom. Ja njoj ne odgovaram i ostatak puta prolazi u tišini.

– Ovo je dobro, veoma dobro.

Baba gleda šta sam uradila sa pojasom. Upoređuje ga sa jelekom.

– Da, lepo. Vešta si ti devojka.

Celu me ispunjava toplina, od glave do pete. Baba je stroga i njena pohvala stvarno znači.

– Stavila sam žute perlice na krst, umesto smeđih.

– Da, ali dobro se slaže. Pogledaj.

Podiže jelek i nezavršen pojas ka meni.

– Hoćeš li imati vremena da ga završiš, sad kad postaješ student?

– Neću morati da putujem svakog dana, pa ću imati mnogo vremena.

Iako to što upisujem gimnaziju naravno ne znači da postajem student, ne želim da je ispravljam. Neka me zove kako hoće.

– Dakle tvoja majka je sve sredila.

– Šta?

– Našla ti je garsonjeru. Meni to nije jasno. Zar ne možeš autobusom do škole, kao svi ostali u selu?

– Mogu.

– Kakva to majka želi da joj se dete što pre iseli iz kuće?

Maločas me je ispunila toplina, a sada sam se smrzla. Ne volim što baba govori takve stvari o mami, ali neću da joj protivrečim. To bi samo pogoršalo sve.

– Ti i nećeš da živiš u garsonjeri. Hoćeš da živiš na imanju koje ćeš jednog dana naslediti.

– Pa...

– Šta si rekla?

– Da.

– Eto, vidiš, razgovaraću sa tvojom majkom. Ta garsonjera je čista budalaština...

Baba besni i ja zatvaram uši. Podešavam zvuk da bude nejasan kao na frekvenciji između dva kanala. Uzimam perlice i uvlačim konac u iglu. Svet se tako pretvara u sistem i šablon. Nizovi perlica. Pojedinačno su tako male i neprimetne, ali zajedno su skupocene i lepe. I ako neka ispadne, ako samo jedna perlica nedostaje na pojasu, to se jasno vidi. Samo jedna malena, sićušna perla koja može zauvek da se izgubi ako padne na pod. Iglom kopam po zdelici sa perlicama.

– Čuješ li, Anja, moraš zahtevati da te majka pusti da živiš kod kuće.

– Kako god bilo, pojas ću uskoro završiti.

– Kakva budalaština. Dobro je što nisi kao ona. Ti si kao mi, razumna si.

Ne mogu da podnesem tu priču. To da mama dolazi iz proste radničke porodice. Ponovo pokušavam da promenim temu. Ovog puta imam više uspeha, i baba se smiruje. Neko vreme sedimo u tišini radeći svako svoje.

– Ove zime ću ti pokazati kako se pravi šav na košulji.

– Važi, baba. To sam oduvek želela da naučim.

– Da si samo više kod kuće... Kakva je to budalaština, da ne treba da živiš ovde?

– Da, baba. Sad moram kući na ručak.

Ustajem i stavljam perlice i pojas u kutiju. Odnosim babinu šolju i moju čašu u kuhinju. Perem ih u sudoperi.

Napolju je toplo i vlažno. Ne pada kiša, ali je vazduh pun vlage. To nije dobro za trešnje. Ulazim pod cerade i prolazim duž nizova stabala. Povlačim nekoliko grana naniže i gledam plodove. Nije ih ostalo još mnogo, sada pred kraj sezone. Mislim da trešnje volim više od svega, i mogu da ih pojedem neverovatno mnogo a da me ne zaboli stomak. Iako će uskoro ručak i iako znam da ću se teško zaustaviti ako

počnem, stavljam trešnju u usta. Ne grizem je, samo je sisam dok ljuska ne pukne i pulpa ne iscuri. Hodam među drvećem i sišem i sišem, sve dok mi samo koštica ne ostane u ustima. Kotrljam je između zuba. Prebacujem je jezikom.

– Da li sam u pravu?

Bio je to Bogdanov glas, ali ne pojavljuje se on između stabala marširajućim korakom. Da, ona upravo maršira. Čvrsto i odlučno i ljutitog lica.

Stegla je pesnice.

– Mama?

– Oh, ti si?

Lice joj se steže, šake joj se opuštaju. Zastaje i gleda me.

– Sad si stigla?

– Da, šta se dešava?

– Ništa, šta bi se dešavalo?

Mama gleda na sat.

– Uskoro treba da jedemo. Moramo da požurimo. Danijel pazi na krompir. Znaš kako to može da se završi.

– Zašto si njemu dala da ga pazi? Ima samo šest godina.

– Ti si bez problema pazila na krompir kad si imala šest godina. Hajde, da ne izgori.

Mama i ja se trkamo do kuće.

U kuhinji miriše na zagorelo i Danijel sedi nosa zabijenog u strip sa Pajom Patkom. Ja dotrčavam i sklanjam krompir sa ringle. Mama se smeje i ljubi Danijela u obraz. Pita ga šta čita.

– Paju, vidiš.

– I imao si nezgodu sa krompirom?

– Ma ne.

– Ma da.

Prilazim mu i pokazujem lonac sa zagorelim krompirom.

– Joj.

– Kada ćeš naučiti da paziš?

– Nisam valjda ja kriv što je voda isparila?

– Sad ćeš sâm to da pojedeš.

– Pečeni krompir je super.

– Budalice.

Ručak i nije tako loš na kraju. Mama je napravila odličan sos za ribu, pa se ukus zagorelog krompira ne oseća. Danijel ne voli bakalarku, i to uopšte ne krije. Od prvog zalogaja počinju pregovori oko sladoleda za dezert.

– Ne može ponedeljkom, mili.

– Danas nije običan ponedeljak.

– Stvarno? – kaže mama, praveći se da je zanima šta će sada čuti.

– Ne, danas je poseban ponedeljak, Bonzu je rođendan.

Bonzo podiže glavu i maše repom pri pomenu svog imena.

– Nije danas Bonzu rođendan – kaže tata gledajući u novine.

– Rekao si da ne znaš kad mu je rođendan.

– Znam da nije danas. Bonzo se rodio u proleće.

Danijel se beči prema novinama.

– Video sam to, mladiću.

Danijel se ponovo beči, ovog puta ka ovalu sa ribom.

– Stavi vodu za kafu, Anja. A ti, Danije, možeš da uzmeš biskvite.

– Da!

Moj brat je već poleteo, ali mama ga hvata za ruku.

– Tek kad pojedeš ribu.

– Da li su biskviti sa čokoladom?

– Ne, sa kremom od limuna.

– Dodavola.

– Danije.

– Dodavola, dodavola, dodavola.

Danijel izleće iz kuhinje kao raketa. Treska ulaznim vratima i čujem da naglo grabi bicikl koji je naslonio na zid.

– Razmazila si svog sina, Margrete.

– Mog sina?

Tata ljutito savija novine. Da bih smirila stvar, otvaram pakovanje biskvita i stavljam ga na sto. Donosim šolje mami i tati.

– A ti? Hoće li ti baba platiti za rad na pojasu?

– Ne znam.

– Ne znaš. Jesi li svesna koliko oni para dobijaju za takav pojas u Zanatskoj radionici?

– Ja neću kafu.

Tata ustaje i odlazi.

– Tipično muško, samo ode.

Nemam šta da kažem, volela bih da i ja samo odem. Ali onda bi ispalo da su svi protiv mame, a ni to nije pravedno.

– Hoćeš li i ti da odeš?

– Ne znam.

– Naravno da hoćeš.

Teško je odgovoriti mami kad je takva, šta kod da čovek kaže, bude pogrešno. Odlazim do sudopere i spiram svoj tanjir. Kad se okrenem ka stolu, vidim da se mama smeje. To izgleda odvratno, ali je valjda najlakše rešenje. Polazim iz kuhinje.

– Zašto uvek tako tiho hodaš, Anja?

Zastajem, ali mi odgovor ne pada na pamet. Ne mogu ponovo da kažem da ne znam.

– Normalno je da čovek proizvodi nekakav zvuk dok hoda. Imaš pravo na to, Anja!

– Dobro.

6

Zapravo sam htela da budem sama, ali eto me u čamcu sa Arildom. Zvuk motora pokriva fjord poput tepiha. Arild popušta gas i čamac se malo trza jer more bolje zahvata trup. Zaustavljamo se i čamac upada u svoj ritam. Saginjem se da uzmem mrežu.

– Ovde ništa nećemo uloviti.

Arild sedi sa rukama u krilu i gleda me. Ostavljam mrežu i uspravljam se na klupici. Gledam oko sebe. Nema ničeg posebnog na tom mestu. Pogled mi pada na trajekt koji prelazi fjord.

– Ne pitaš me zašto nećemo pecati?

– Zašto nećemo pecati?

– Mora li čovek uvek da radi nešto kad je na moru?

– Ne znam.

Arild me samo gleda umesto odgovora. Da bih mu pokazala koliko sam opuštena, napola se okrećem i ležem na klupicu. Toliko se približavam ivici da mogu da spustim nogu u vodu. Temperatura nije loša. Žao mi je što se ovog leta nisam više kupala. To pomislim svaki put kad se jesen približi. Nikada se ne zasitim kupanja do kraja leta.

– O čemu razmišljaš?

– Ni o čemu posebnom, samo bih volela da sam se više kupala.

A u sebi dodajem da mrzim to pitanje. Postoje dve vrste ljudi, oni koji ne vole da ih neko pita o čemu razmišljaju, i oni koji to priželjkuju. Arild spada u one koji vole da čuju to pitanje. Zato mu ga ne postavljam.

– Zar nećeš da me pitaš o čemu ja razmišljam?

Gledam Arilda. Sunce mu je iza leđa i izgleda kao senka na krmi čamca. Ne volim kad je Arild takav. Zašto ne možemo samo da ćutimo? Tabanom pljeskam površinu vode.

– Ljuta si zbog nečega?

– Nisam.

– Da, zaboravio sam. Ti se nikad ne ljutiš.

Neko vreme vlada divna tišina. Ali onda primećujem da jesam malo ljuta. Nije tačno da se nikad ne ljutim. Samo sam naučila da to ne pokazujem. Kad se naljutim, ne moram da iskalim bes na drugima. A kada bi samo znali koliko sam ponekad ljuta.

– Razmišljam šta ću raditi u životu.

– I, šta si odlučio?

Prelazim na prijatniji ton i gledam Arilda onako kako sigurno očekuje da treba. I to pomaže, on ponovo postaje onaj stari. Dosadno ispitivačko izdanje njega nestaje.

– Biću lekar, kardiohirurg. Sigurno nema ničeg uzbudljivijeg od operacije na srcu. Ili ću možda biti novinar.

– Počećeš da pišeš za „HF” onda?

– Ne, radio bih za ozbiljne novine kao što je „Dagblade” ili „VG”.

– Pa da.

– A ti?

– Ne znam.

Lako se vidi da Arild nije zadovoljan mojim odgovorom. On smatra da ljudi moraju da imaju mišljenje o svemu. Mene svi ti stavovi zamaraju. Zašto bih imala mišljenje o politici kad ne mogu da glasam? Zašto bih razmišljala šta ću biti kad imam tri godine opšte gimnazije pred sobom? Ne moram sad da biram, a ionako se od mene očekuje da preuzmem imanje kad dođe vreme.

Arild pali motor. Ja se uspravljam i sedam njemu okrenuta leđima. Gledam u čamac. Osećam da je Arild ljut iza mene. Okrećemo se ka kopnu. To mi ne smeta, ionako nisam imala posebnu želju da pecam. Sigurno bismo samo hvata-

li bakalarke, a njih Danijel ne voli. Kad bolje razmislim, ne volim ih ni ja.

– Jeste li ulovili nešto?

– Nismo.

Mama sedi i lista lokalne novine. Ja zastajem pored kuhinjskog pulta tik do vrata. Gledam mamu. Hoću nešto da je pitam, ali mnogo mi je teško, jer već znam odgovor i nemam protivargument. Zato nema smisla ni da pokušavam.

– Šta je bilo?

– Ništa.

– Jesi li čitala „HF”? Grupa mladih je demolirala nečiju kuću prošlog vikenda. Slomili su dasku za ve-ce, oborili frižider, polomili opremu za skijanje od nekoliko hiljada kruna i prosuli kantu farbe od deset litara po verandi.

– Aha?

– Devojka od sedamnaest godina je pozvala nekoliko drugarica na picu prošle subote, ali pojavila se čitava bulmenta i neki su poludeli.

– Valjda je tako u gradu.

Prolazi nekoliko sekundi pre nego što mama reaguje. Savija novine i ozbiljno me gleda.

– Plašiš se da se preseliš u garsonjeru?

Klimam glavom dok gledam u kuhinjski pult, nos me svrbi od nadolazećeg plača.

– Biće ti lepo, sigurno ćeš naći mnogo novih drugarica.

– Šta ako ne nađem nikog? Onda ću samo biti sama.

– Naravno da ćeš naći nekog, Anja.

Onda mama počinje da brblja o svemu što ću moći da radim u slobodno vreme u gradu. Pozorište, sviranje u bendu, sport. Želim da viknem da zaćuti, ali to mi ništa ne bi značilo. Ubeđena je da čini dobro delo i da će mi to promeniti život. Da će promeniti mene. Kako ne shvata da mi preseljenje neće pomoći? Svako ko me pogleda zna da sam dosadna.

– Do Božića ćeš sigurno naći dečka!

– Idem da prošetam Bonza.